

KAPITEL 13

Fra trist og træt til fodboldbanens fighter

Projekt Dit Rum støtter børn og unge fra familier med stof- og alkoholmisbrug. En af dem er Lukas på 10 år, hvis far er i misbrugsbehandling.

Af kommunikationskonsulent Mette Damgaard Sørensen, Projekt Dit Rum, KABS

I to år havde den nu 10-årige Lukas det svært. Han var urolig i skolen og blev tit sat uden for døren i timerne. Han kom i konflikt med klassekammerater og var både træt og indesluttet, når han kom hjem. I dag er han – efter fire måneder i Dit Rum – igen en energisk og glad dreng, der ikke længere bekymrer sig helt så meget om sin far, som er i misbrugsbehandling.

"Jeg er ret sikker på, at det skyldes – måske ikke udelukkende Dit Rum – men i hvert fald i stor grad timerne hos Marie. Jeg ved ikke, hvad jeg havde forestillet mig, men jeg er overrasket over, hvor godt det har været for Lukas," siger Jane, mor til Lukas.

Marie er Marie Munch, som er familiekonsulent i Dit Rum. Over otte gange har hun lyttet til, talt og tegnet med Lukas om det, der rører sig i hans liv. Om fodbold, venner, mor og far, om skolen – og efterhånden også om at være tæt på far, som har problemer med stoffer. Og om fars voldsomme temperament og det utrygge liv i farens nye familie.

Jane føler nu – på bagsiden af samtaleforløbet – at hun har fået sin udadvendte søn tilbage.

Skeptisk i starten

Helt så begejstret for Dit Rum var Jane ikke, da hun og Lukas i december 2016 blev henvist fra kommunen, fordi kommunens familieafdeling var blevet bekendt med eksmandens misbrug.

"Jeg var i starten skeptisk, for jeg tænkte, om det nu bare ville gøre det hele værre for Lukas at komme her. Han havde jo allerede snakket med mange," fortæller Jane. "På den anden side kunne det snart ikke blive værre, for Lukas havde ondt i maven og var virkelig træt hele tiden. Og selvom vi altid har talt åbent om problemerne, oplevede jeg ikke, at der fra nogen side rigtigt blev gjort noget. Så jeg sagde til Lukas: Vi er nødt til at give det her en chance."

I mange måneder før misbruget blev kendt, og Lukas "bare" mistrivedes, forsøgte Jane at få hjælp til sin søn. På det tidspunkt havde Jane og hendes eks-mand en 7:7-deleordning, og Lukas kunne fortælle om utryghed og mange konflikter i Lukas' fars nye familie, ligesom Lukas ofte var ked af det i skolen og på kant med de andre børn og voksne. Jane bad i flere omgange om hjælp, men ingenting skete.

I dyb frustration og for at give Lukas en ny start, besluttede Jane sig for et skoleskifte. Og så kom skolepsykolog og Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) ind over.

"Men jeg følte, at bolden hver gang endte hos Lukas – at det var ham, problemet lå hos i stedet for virkelig at lytte til ham. Eller også kom det til at handle om, at min eks-mand og jeg ikke havde et godt samarbejde. Men det har vi ikke haft, siden Lukas var to år, så det var jo ikke noget nyt," forklarer Jane.

Lidt senere kom det så frem, at eksmanden havde et misbrug, og så kom Dit Rum ind i Lukas' og Janes liv. Og dermed også Marie Munch.

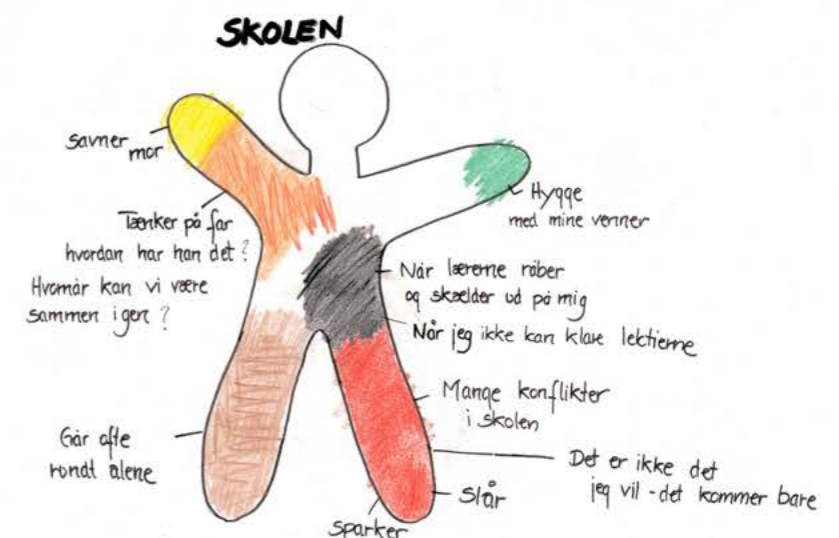
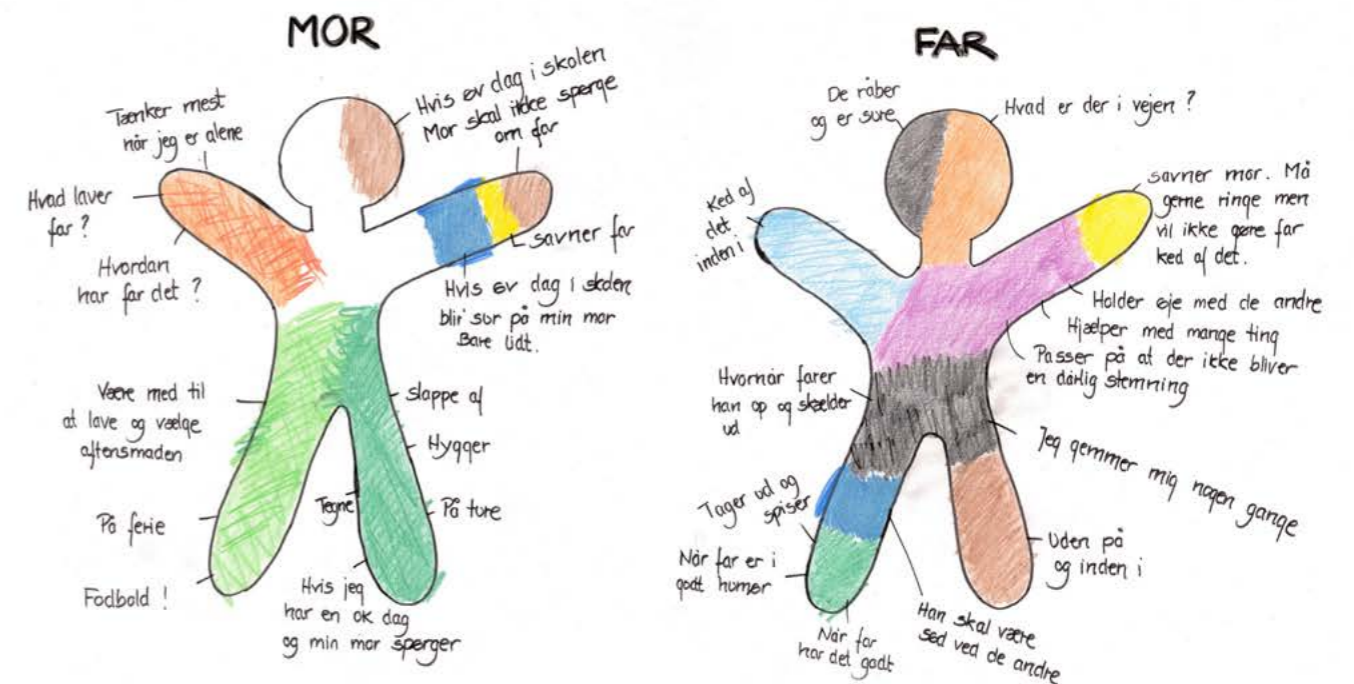
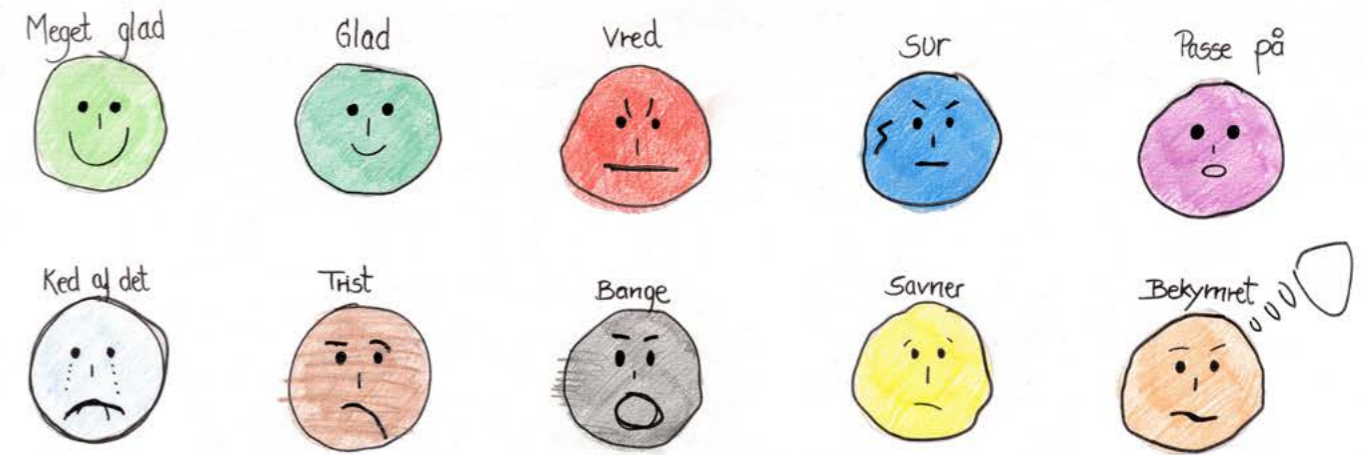


Illustration: Marie Munch



Maries metoder

Når Marie Munch, som også er uddannet sundhedsplejerske, skal nå ind til et barn, som er tæt på et misbrug eller rettere på konsekvenserne af misbruget, agerer hun ofte både tegner, dukkefører og detektiv.

I Lukas fik hun et åbent og tillidsfuldt barn mellem hænderne, men nogle gange kræver det et par gange, før barnet er trygt nok til at sætte ord på det, der er svært. Ved en forsamling med Jane fik Marie Munch vigtig viden om Lukas' netværk og udfordringer og også, at Lukas var bekendt med farens misbrug. Og så var det tid til at møde Lukas.

"På det allerførste møde med barnet handler det om at få skabt et rum, hvor barnet føler sig trygt. Jeg sagde til Lukas, at nu havde hans mor besøgt mig, og jeg spurgte, om det var okay, at han og jeg nu også skulle tale lidt. På den måde spørger jeg om lov til at skabe en fælles platform, som vi kan tale ud fra. Nogle børn kan snakke med det samme, mens andre har svært ved bare at være i rummet. Så handler det om hele tiden at spejle barnet, så han eller hun føler sig godt tilpas," forklarer Marie Munch.

I hendes arbejde spiller det store tegnepapir og tusserne hurtigt en vigtig rolle:

"Jeg tegner og leger meget af tiden sammen med barnet. Det er en måde at få et "fælles tredje" på, som vi kan tale ud fra."

Tegningernes betydning

Marie Munch bruger tegningerne som et fælles redskab, der hjælper med at udfolde situationen, f.eks. i skolen, hos far eller hos mor. Hun bruger bl.a. en stregfigur, der ligner en kagemand, og som børnene så kan fylde ud med farver for de forskellige følelser.

"Tegningerne vender vi tilbage til flere gange, så vi sammen kan holde øje med, om der er sket en forandring. Er der det, kan jeg spørge

til forandringen og hvad, der mon er sket. Det hjælper med at folde historierne ud," forklarer familiekonsulenten og fortsætter:

"Når vi tegner sammen, er barnet samtidig nødt til at sætte tempoet ned, og på den måde, får barnet mere tid til at tænke og dermed komme dybere ned i sin egen fortælling. Og det er også vigtigt i forhold til de gode fortællinger om far eller mor. Når man har talt om det positive, er det lettere at snakke om de svære ting; man skal have noget godt at stå på."

Ifølge Marie Munch skal man faktisk være ret stor for at have sprog for meget af det, der sker indeni:

"Så som voksen må vi låne barnet nogle ord. Jeg bruger tit det at inddrage andre børns fortællinger, f.eks. at jeg kendte en pige, der fortalte, at hun havde det sådan og sådan i en bestemt situation. Så kan barnet nikke, hvis det kan genkende følelsen," fortæller hun.

På den måde får børnene også oplevelsen af ikke at være alene med tristheden eller vreden.

Bekymringer fyldte mest

I Lukas' tilfælde fandt Marie Munch ret hurtigt ud af, at bekymringerne for far fyldte rigtigt meget. Det var den orange farve, der fyldte i alle stregfigurerne.

Og det var en øjenåbner for Lukas' mor. Hun blev flere gange inviteret med ind i slutningen af samtalerne for at høre, hvad Lukas havde talt om med familiekonsulenten.

"Det at bruge de her tegninger er genialt," fortæller Jane. "På den måde kunne vi komme til at snakke om præcis det, som tegningerne viste. Hvor jeg f.eks. troede, at savnet efter far fyldte mest, var det i virkeligheden bekymringerne for far, der fyldte. Men jeg opdagede også, at Lukas bekymrede sig om, at JEG bekymrede mig om ham. Børn forsøger jo at skåne deres forældre. Alt det han har stået med i sin lille krop; det er jo helt forfærdeligt."

Selve fars misbrug talte de ikke så meget om i samtaleforløbet, for det, at far eller mor tager stoffer, har børn svært ved at forholde sig til, forklarer Marie Munch:

"Små og mindre børn forstår jo ikke selve misbruget; de oplever det sjældent direkte, men de lever med konsekvenserne af det. F.eks. at far pludselig "bliver glad på en mærkelig måde", som Lukas formulerede det. Eller at han pludselig bliver helt vildt vred og skælder ud," siger hun.

Men hvordan taler man så om misbruget, så børnene får en form for forklaring? Marie Munch mener, at forældre og behandlere, afhængigt af barnets alder, skal komme så tæt på sandheden som muligt. For det er faktisk en måde at skåne barnet på.

"Man skal jo ikke fortælle en treårig, at far tager kokain, men man kan godt tale om, at far tager en form for piller, som gør noget ved ham. Ellers laver børnene bare deres egen fantasifortælling, og den kan være meget værre og fuld af skyld: Er det mon mig, der har gjort noget forkert, siden far opfører sig sådan? Det er et ensomt sted at være," siger Marie Munch.

Voksne kan være bange for at gøre børnene mere kede af det ved at fortælle dem sandheden. Men hvis man kan holde ud af at være i det, der er svært, sammen med sit barn, bliver barnet en del af et fællesskab – i stedet for at være alene.

Familiekonsulenten gør samtidig meget ud af at tale om det, misbruget gør ved far eller mor:

"På den måde skiller jeg misbruget fra personen, og så bliver der også plads til det gode, barnet har sammen med f.eks. sin far, og som det også er vigtigt at fokusere på. Men jeg taler også med børnene om det, der ikke er okay, f.eks. at far skældte voldsomt ud. For børnene skal mødes i det, de er i," siger hun.

Ofte opnår børnene en følelse af lettelse de første samtalegange, men så kan humøret dykke lidt igen. For bekymringerne er der jo stadig.

"Men vi kan jo ikke ændre på de livsvilkår, børnene er i. Det vigtige er, at det enkelte barn skal føle sig forstået," siger Marie Munch.

Energien og glæden er vendt tilbage

Og Lukas? Han har fået det langt bedre. På de sidste tegninger, han lavede sammen med Marie Munch, var bekymringerne for far skrumpet ind, konflikterne med kammeraterne var væk, og glæden fyldte næsten det hele. Bekymringer og savnet af far kan stadig dukke op, også i skolen, men Lukas har lært at lægge det til side og i stedet vende det med mor senere.

"Vi har talt om, at nogle af bekymringerne kan ligge hos de voksne i stedet, og om, hvad Lukas kan gøre, når bekymringerne dukker op. På den måde har han fået en strategi for at mestre det, der er svært og ikke være alene med det," siger Marie Munch.

Jane føler, at Lukas har fået landet sine følelser, at han har fået et frirum, hvor han er blevet forstået, men også at hun selv er kommet tættere på sin søn.

"Vi har altid talt åbent om tingene, men nu kan vi også tale uden, at han synes, han kommer i en loyalitetskonflikt mellem de voksne," fortæller Jane.

Lukas glæder sig nu til at komme i skole om morgenen, han er ikke længere unaturligt træt og glemmer heller ikke længere sine ting. Og fodboldtræneren, der intet kender til Lukas' forløb, var forleden lige nødt til at sige noget til Jane:

"Så sagde træneren, at der altså var sket en forandring med Lukas på det seneste; at han var blevet virkelig energisk og gik meget op i fodbolden. Det er jo skønt at få at vide," siger Jane.

Fakta om Dit Rum

Dit Rum er finansieret af Socialstyrelsens pulje "Behandlingstilbud til børn og unge fra familier med stof- og alkoholmisbrug". Puljen skal bidrage til udbredelsen af gratis behandlingstilbud og styrke børn og unge til at mestre de udfordringer, som følger af deres opvækst. Femten projekter i Danmark har modtaget støtte fra puljen, der evalueres af Rambøll ved udgangen af 2019. Herefter genudmeldes puljen for en ny fireårig periode.

Dit Rum har gratis tilbud til alle mellem 0-25 år – og til gravide og forældre.

Dit Rum har særligt fokus på de små og mindre børn og på at danne stærke netværk omkring barnet/den unge for at sikre støtte fra omgivelserne.

Tilbud i Dit Rum er bl. a.:

- Individuelle samtaler, familie- og netværkssamtaler
- Mentorordninger for de 12-15 årige
- Børne- og ungegrupper, inddelt efter alder
- Legestuegrupper for de 0-6 årige

Pt. er 45 børn og unge indskrevet i Dit Rum.

Læs mere på www.ditrum.nu

Kontakt Dit Rum

Skriv til ditrum@glostrup.dk eller ring på tlf. 24 23 03 00

Næste skridt er at få Lukas med i en af Dit Rums børnegrupper for andre i samme situation – for det vil Lukas nemlig vildt gerne.

Lukas bor hos sin mor for tiden, men planen er, at han igen – efter eget ønske – skal bo noget af tiden hos sin far.

Navnene i artiklen er opdigtede, da familien ønsker at være anonym.